

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

Lausuntopyyntöne TEM/1785/00.04.01/2013

Finanssivalvonnan lausunto Kirjanpitolain muutokset -työryhmän mietinnöstä

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on pyytänyt 27.10.2014 Finanssivalvonnalta lausuntoa Kirjanpitolain muutokset-työryhmän mietinnöstä kirjanpitolain ja siihen liittyvän muun sektorilainsäädännön muuttamiseksi. Finanssivalvonta esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa.

Finanssivalvonta on huomionnut lausunnossaan seuraavat näkökulmat:

- Finanssivalvonnan tehtävä valvoa kirjanpitolain noudattamista sen valvottavissa ja listayhtiöissä,
- kirjanpitolain muutosten vaikutukset Finanssivalvonnan valvottaviin ja listayhtiöihin, sekä
- riittävä määrä taloudellista informaatiota ja hyvä kirjanpitolaita yleisesti tarkasteltuna.

Finanssivalvonta tukee työryhmän tavoitetta vähentää hallinnollista taakkaa kaikkein pienimmissä yrityksissä. Raportointivaatimusten keventäminen ja yritystoiminnan aloittamisen kynnyksen poistaminen on tärkeää talouskasvun ja työllisyyden edistämiseksi. Finanssivalvonta kuitenkin toteaa, että tasapainon hallinnollisen taakan keventämisen ja riittävän tilinpäätösraportoinnin välillä tulisi säilyä tilinpäätöksen käyttäjien luottamuksen ylläpitämiseksi.

Yritysluokat ja kevenevä raportointi

Lakiehdotuksessa yritykset luokitellaan koon mukaan. Tilinpäätösraportointivaatimukset eriytyvät aiempaa konkreettisemmin erikokoisten yritysten välillä. Tilinpäätöksen merkitys suurille ja pienille yrityksille on erilainen, ja on hyvä, että tämä näkyy selkeästi myös lainsäädännössä. Erityisen ansiokasta on esimerkiksi se, että pien- ja mikroyrityksille on oma asetuksensa, ja muille yrityksille omansa.

Lakiehdotuksessa pienyrityksen rajat otetaan tilinpäätösdirektiivin niin salliessa puolitoistakertaisena käyttöön. Pienkonsernin rajat on niin ikään korotettu puolitoistakertaisiksi. Finanssivalvonta ymmärtää, että työryhmä on halunnut edistää pienyritysten asemaa mahdollisimman paljon ja toteaa, että työryhmä on huomionnut kiitettävässä määrin komission linjausta

”pienet ensin”. Finanssivalvonta kuitenkin suhtautuu kriittisesti pienyrityksen ja -konsernin rajojen nostoon puolitoistakertaisiksi, koska yritykset ovat tässä kokoluokassa jo toiminnaltaan ja sidosryhmävaikutuksiltaan jo verraten laajoja. Erityisesti helpotusten laajentuminen konsernitilinpäätöksen laadintaan herättää huolta taloudellisen informaation luotettavuudesta pienkonserneissa. Lain jatkovalmisteluissa olisi hyvä selvittää, millaisia raja-arvoja pienyrityksen määritelmälle on muissa vastaavissa maissa asetettu, joissa yritystoiminta perustuu pitkälti pien- ja mikroyrityksiin.

Lakiehdotuksessa liikkeenharjoittajat vapautetaan kahdenkertaisesta kirjanpidosta ja tilinpäätöksen laatimisesta. Kun kyseessä on pienimuotoinen yhden hengen työllistävä yritys, nämä vapautukset ovat hyvä keino vähentää hallinnollista taakkaa ja edistää työllisyyttä. Kuitenkin liikkeenharjoittajien joukossa on myös laajempia toiminnallisia yksiköitä, joilla voi esimerkiksi olla oma toimitila, palkattuja työntekijöitä ja lainarahoitusta. Finanssivalvonta haluaa tuoda esiin, että kahdenkertainen kirjanpito ja tilinpäätöksen laatiminen on tällaisissa tapauksissa yritystä hyödyttävä seikka mm. rahoituksen saamisen kannalta.

Lakiehdotuksen mukaan tilinpäätösdirektiivin sallima mikroyritysluokka otettaisiin käyttöön. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan peräti 76,5–85,1 % Suomessa toimivista yrityksistä on mikroyrityksiä. Lain jatkovalmisteluissa olisi hyvä selvittää, mikä on käytäntö mikroyrityssääntelyn osalta vastaavissa maissa Euroopassa ja kuinka suuria prosentuaalisia osuuksia mikroyritykset yleisesti ottaen edustavat eri maiden yrityskannoista.

Finanssivalvonta katsoo, että yritysten kevenevä raportointi ei saisi olla esteenä riittävän taloudellisen informaation saamiselle markkinoilla. Yritysten eri sidosryhmät tarvitsevat tilinpäätösinformaatiota, jotta tiedon puute ei muodostuisi esteeksi liiketoiminnan sujuvuudelle ja operatiiviselle toiminnalle. Esimerkiksi finanssisektorin toimijat, kuten pankit ja vakuutusyritykset, tarvitsevat taloudellista tietoa asiakkaistaan. Riittävään määrään tietoa perustuvat rahoituspäätökset luovat omalta osaltaan vakautta finanssimarkkinoille.

Kirjanpitolain ja IFRS:n yhtymäkohdat kannatettava asia

Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan on hyvä, että kansalliseen kirjanpito- ja tilinpäätössääntelyyn sisällytetään määrättyjä vaatimuksia IFRS-standardeista tilinpäätösten vertailukelpoisuuden lisäämiseksi.

Finanssivalvonta pitää kannatettavana, että rahoitusvälineitä ja sijoituskiinteistöjä käypään arvoon arvostettaessa sovelletaan suoraan kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja IAS 39, IAS 40, IFRS 7 ja IFRS 13. Tämä selkeyttää tilinpäätössääntelyä ja saattaa niiden yhtiöiden tilinpäätökset, jotka arvostavat sijoitukset käypään arvoon, keskenään vertailukelpoisiksi.

Finanssivalvonta tukee työryhmän ehdotusta, jonka mukaan kirjanpitovelvollinen voi valita rahoitusleasingsopimusten tilinpäätöskäsittelyn IFRS-standardien mukaisesti. Ehdotus mahdollistaa sopimusten tosiasiallisten ehtojen arvioinnin ja kirjanpitolain 3:3 §:ssä todetun sisältöpainotteisuuden periaatteen tarkemman noudattamisen.

Finanssivalvonta pitää hyvänä, että hankintamenoon luettavien erien käsitettä on tarkennettu vastaamaan direktiiviä (kohtuullinen osuus välillisistä kiinteistä tai muuttuvista yleismenoista). Samoin on hyvä, että korkomenojen aktivointi on jatkossa mahdollista myös vaihtuviin vastaaviin kuuluvien hyödykkeiden hankintamenoon, mikä on mahdollistettu uudessa tilinpäätösdirektiivissä. Näin sääntely vastaa IFRS-standardeja eikä aiheuta oikeusutarpeita niille yhtiöille, jotka raportoivat emoyhtiölle tilinpäätöslukuja myös IFRS-perusteisesti.

Lakiehdotuksen perusteluissa viitataan useammassakin kohtaa siihen, että IFRS-standardeihin voidaan nojautua määrättyissä kysymyksissä. Esimerkiksi kehittämismenojen aktivoinnissa viitataan IAS 38:aan. Finanssivalvonta pitää tätä kehityssuuntaa hyvänä.

Olenaisuuden periaate saa huomattavan paljon painoarvoa

Lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 1 momentissa sanotaan, että ”Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta olenaisuusperiaatteen mukaisesti ottaen huomioon kirjanpitovelvollisen harjoittaman toiminnan laatu ja laajuus”.

Lakiehdotuksessa vaatimus oikeasta ja riittävästä kuvasta kytketään yhteen olenaisuuden periaatteen kanssa. Finanssivalvonnan käsityksen mukaan olenaisuuden liittäminen näin kiinteästi oikeaan ja riittävään kuvaan ei ole direktiivin mukaista, koska artikkelissa 4.3 oikea ja riittävä kuva esitetään ilman lisämääreitä.

Tilinpäätösdirektiivissä olenaisuuden periaate esitetään taloudellista raportointia koskevissa periaatteissa. Finanssivalvonta ehdottaa, että olenaisuuden periaate lisättäisiin 3 §:n yleisten tilinpäätösperiaatteiden joukkoon. Olenaisuus ja sen soveltamisala voitaisiin määritellä samassa pykälässä.

Finanssivalvonta näkee 3:2.1 §:n kohdan ”kirjanpitovelvollisen harjoittaman toiminnan laatu ja laajuus” ongelmallisena. Olenaisuus käsitteenä sisältää jo kyseisen asian.

Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen määritelmä laajempaan selvittelyyn

Finanssivalvonta pitää hyvänä, että kirjanpitolakiehdotus sisältää määritelmän yleisen edun kannalta merkittävistä yhteisöistä (PIE), koska on tarkoituksenmukaista, että taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti tärkeät ja yksilöille taloudellisesti merkittävät yhteisöt raportoivat riittävän laajasti

yleisen luottamuksen säilyttämiseksi. PIE-yhteisöjen tilintarkastusta koskeva sääntely on uudistumassa tilintarkastusdirektiivin muutoksen ja uuden tilintarkastusasetuksen johdosta. Finanssivalvonnan mielestä on tarpeellista, että kirjanpitolakiehdotuksen sisältämää PIE-määritelmää tarkastellaan uudelleen tilintarkastussääntelyn edetessä. Finanssivalvonta katsoo, että tilinpäätösraportoinnin ja tilintarkastuksen tavoitteet sekä kohderyhmät eroavat jossain määrin toisistaan, joten PIE-määritelmää tulee arvioida kummastakin näkökulmasta.

Pääomalaina on luonteeltaan vierasta pääomaa

Finanssivalvonta yhtyy työryhmän esitykseen, jonka mukaan pääomalainan luokitteluun ei esitetä muutoksia. Pääomalaina olisi työryhmän näemyksen mukaan edelleen vierasta pääomaa. Pääomalainan vieraan pääoman luonnetta puoltaa se, että pääomalaina on sen myöntäjälle velvoiteoikeudellinen saaminen. Velan saaneella yhtiöllä on takaisinmaksuvelvollisuus, johon se ei voi vaikuttaa. Luokiteltaessa pääomalainaa joko vieraaseen tai omaan pääomaan, on kuitenkin tarkastettava asianomaisen sopimuksen kaikkia ehtoja.

Hallituksen esityksen perusteluja pääomalainan luokittelun suhteen tulisi Finanssivalvonnan mielestä täsmentää, jotta sääntelyllä olisi selkeämmin ohjeistavaa vaikutusta.

Toimintakertomuksen oikea ja riittävä kuva

Lakiehdotuksen 3:2 §:ssä ulotetaan oikean ja riittävän kuvan vaatimus myös toimintakertomukseen. Direktiivi sen sijaan edellyttää toimintakertomukselta ainoastaan oikean kuvan antavaa selostusta. Finanssivalvonta katsoo, että direktiivin tarkka soveltaminen Suomessa olisi kansainvälisen yhdenmukaisuuden kannalta suositeltavaa. Toimintakertomussääntely koskee kaikkia Finanssivalvonnan valvottavia sekä listayhtiöitä. Jos Suomi poikkeaa tässä asiassa yleisestä eurooppalaisesta kehityksestä, sille tulisi olla erityinen syy.

Yksityiskohtaiset huomiot

Maksulaitokset ja vakuutusmeklarit

Finanssivalvonnan valvottavien tilinpäätösvaatimukset pohjautuvat pääosin sektorikohtaiseen sääntelyyn. Maksulaitoksia ja vakuutusmeklareita koskee kuitenkin vain kirjanpitolaki. Finanssivalvonta pitää tärkeänä, että liiketapahtumien kirjaamista ja tilinpäätösraportointia koskevat vaatimukset ovat jatkossakin riittävät valvotuilla toimialoilla.

Liitetietotosite

Finanssivalvonnan käsityksen mukaan liitetietotosite tulisi lisäämään hallinnollista taakkaa. Tositteille asetettuina vaatimuksina lakiehdotuksen perusteluissa todetaan päiväyksen ja numeroinnin ohella mm. tositteiden anta-

jan nimi, liiketapahtuman sisältö ja rahamäärä. Kaikkien liitetietotositteiden muodostamista ei voi kuitenkaan automatisoida siten, että lopputulos täyttäisi tositteelle asetetut vaatimukset. Tämä voi johtaa manuaalisen työn lisääntymiseen varsinkin kansainvälisissä konserneissa. Finanssivalvonta katsoo, että määrättyjä liitetietoja varmistamaan riittäisi tositteen kaltainen asiakirja tai muu selostus, josta kirjausketju (audit trail) käy ilmi. Lain perusteluihin voisi lisätä esimerkinomaisesti tapauksia, jolloin tositteen kaltainen asiakirja olisi suotavaa laatia. Lain jatkovalmisteluissa tulisi konkreettisemmin selvittää, tulisiko liitetietotosite hallinnollista taakkaa. Lisäksi olisi hyvä kartoittaa, onko muissa Euroopan maissa käytössä lakiehdotuksen mukaisia liitetietotositevaatimuksia.

Korjausmerkinnät

Lakiin, esimerkiksi 2 luvun 6 §:ään voisi sisällyttää voimassa olevaa kirjanpitolakia vastaavan lauseen siitä, että jos tilikauden aikana korjataan tai muutetaan kirjanpitoa, alkuperäisen kirjauksen, korjausmerkinnän ja näiden välisen yhteyden olisi oltava vaikeuksista todennettavissa. Nyt asiaa selostetaan lakiehdotuksen perusteluissa. Niissä tilanteissa, joissa lain säännöksiä oikeusistuimissa tulkitaan, olisi parempi, että itse säännökset olisivat mahdollisimman selkeät, kuin että tulkintaa jouduttaisiin etsimään lain perusteluista. Finanssivalvonnan huomio liittyy sen laajempaan näkemykseen aukottoman kirjausketjun tärkeydestä ja sen riittävästä dokumentoinnista. Automatisoidussa kirjanpitoympäristössä asia on entistä tärkeämpää. Finanssivalvonnalla on konkreettisia havaintoja finanssisektorilta, etteivät yritykset aina kykene selvittämään kirjausketjuja jälkikäteen.

Netottamiskielto

Kirjanpitolain 3 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdaksi on nostettu aikaisemmin kirjanpitoasetuksessa ollut netottamiskielto, mitä Finanssivalvonta pitää hyvänä asiana. Lakiin nostettuna asian painoarvo korostuu. Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, ettei tuottojen ja kulujen netottamista pidä sekoittaa tapauksiin, joissa lainsäädäntö tai sopimusjärjestelyt sallivat tuottojen ja kulujen kuittaamisen. Epäselväksi jää, onko lakiesityksessä ollut tarkoituksena sallia kuittaaminen pääasiassa tuottojen ja kulujen osalta, muttei varojen ja velkojen osalta.

Määritelmistä

4:1 §:ssä sanotaan, että ”liikevaihtoon luetaan tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot, joista on vähennetty myönnettyt alennukset sekä arvonalisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot”. Sanan ”tuote” voisi korvata sanalla ”tavara”, koska tuote pitää sisällään sekä aineelliset tavarat että aineettomat palvelut.

5 luvun 5 §:ssä puhutaan useana tilikautena tuloa tuottavasta aineellisesta omaisuudesta. Tätä käsitettä ei käytetä kuitenkaan muualla laissa.

3.2.2015

FIVA 26/01.01.00/2014

Julkinen

Johdonmukaisuuden vuoksi voisi käyttää pelkästään käsitettä 'pysyvät vastaavat'.

5 luvussa käytetään käsitettä 'vaikutusaika' selostettaessa pysyvien vastaavien jaksottamista. Olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista käyttää käsitettä 'taloudellinen vaikutusaika', koska sisällöllisesti sana 'taloudellinen' viittaa kauteen, jolloin omaisuuserä tuottaa yhteisölle taloudellista hyötyä.

Pieniä ja mikroyrityksiä koskevassa asetusehdotuksessa käytetään käsitettä 'intressitaho' tarkoitettaessa lähipiirin kaltaista tahoja. Kirjanpitoasetusehdotuksessa kuitenkin käytetään käsitettä 'lähipiiri', joka määritellään kuten IFRS-standardeissa. Selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi olisi perusteltua käyttää molemmissa asetuksissa samaa lähipiirikäsitettä.

FINANSSIVALVONTA

Tiina Visakorpi
toimistopäällikkö

Kati Pajunen
tilinpäätösasiantuntija, IFRS